

**ОДЛУКУ О УСВАЈАЊУ ЛОКАЛНОГ
АКЦИОНОГ ПЛАНА
ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РОМА И
РОМКИЊА ЗА ПЕРИОД 2019. -
2023.ГОДИНЕ**

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план за здравствену заштиту Рома и Ромкиња за период 2019. - 2023.године.

Члан 2.

Саставни део ове Одлуке чини Локални акциони план за здравствену заштиту Рома и Ромкиња за период 2019. - 2023.године.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику града Ваљева".

**Локални акциони план за здравствену заштиту
Рома и Ромкиња за период
2019. -2023. године**

Приступ здрављу подразумева смањивање разлике у здравственом стању између Рома и Ромкиња и остатка становништва кроз: а) пружање квалитетне здравствене заштите

Ромима и Ромкињама, посебно деци и женама, превентивне неге и услугама социјалне заштите под истим условима под којима су оне доступне остатку становништва; б) укључивање квалификованих Рома и Ромкиња у програме здравствене заштите који се односе на њихову заједницу, где год је то могуће.

У Стратегији за социјално укључивање Рома и Ромкиња у периоду 2016-2025, указује се на то да су Роми младо становништво (више од 50% Рома и Ромкиња је млађе од 25 година), али и на то да је смртност код ове популације виша него код осталих етничких група – просечно трајање живота је 12 година краће у поређењу са просеком у Републици Србији. Уочене су велике неједнакости у морталитету, исхрани и образовању између ромске и друге деце. Смртност ромске одојчади и деце до пет година је приближно два пута виша од просечне у Републици Србији. Смртност одојчади је процењена на 13 на хиљаду живорођене деце, док је вероватноћа да дете умре пре навршене пете године око 14 на хиљаду живорођене деце¹. Обухват ромске деце имунизацијом је приближан имунизацији деце у општој популацији само у вези са примањем БЦГ вакцине пре навршене прве године: 94,3% код Рома и Ромкиња и 98% код опште популације. Међутим, обухват посебним вакцинама у каснијим узрастима новорођене деце се смањује, тако да је број вакцинисане деце узраста од 12 до 23 месеци која су примила трећу дозу ОПВ вакцине само 61 %, ДТП вакцине 64,5 %, а проценат деце узраста од 24 до 35 месеци која су примила ММР1 вакцину до другог рођендана 63,3 %, што је знатно заостајање - код опште популације имунизација малих богиња, заушки и рубеола износи 93,4%. Подаци указују на велику неједнакост у вези са пуним обухватом деце имунизацијом, јер је код деце ромске националности само 12,7% деце примило све препоручене вакцине током прве године живота (ММР до краја друге године), а код деце општер дела популације 70,5%².

¹ Истраживање вишеструких показатеља положаја жена и деце у Србији/Истраживање вишеструких показатеља положаја жена и деце у ромским насељима у Србији, МИЦС (1996, 2000, 2005, 2010 и 2014), Главни налази, Београд и

Србија: Републички завод за статистику и УНИЦЕФ,2014, <http://webzrzs.stat.gov.rs/WebSite/userFiles/file/MICS/MICS%20GLAVNI%20NALAZI.srp.pdf>

² Исти извор.

У истраживању о репродуктивном здрављу жена дошло се до података да фертилитет код Ромкиња износи 3,1%, али да га такође прати висока стопа рађања у популацији адолесценткиња која је - 157, док је код већине девојака узраста од 15 до 19 година та стопа 22. Искуство абортуса у репродуктивном периоду од 15 до 49 година имало је 30,6% жена, док је код већинске популације жена тај проценат 14,6%. Негативан показатељ још увек чини висок проценат раног ступања у брак, што се такође одражава на репродуктивно здравље. 16,9% девојака из ромских насеља ступи у брак пре 15-те године, а 57% пре 18-те године у односу на проценат код младих жена већинске популације који је 0,8% за млађу, односно 7% за старију узрасну групу девојака³.

Више од 90% Рома и Ромкиња остварује право на обавезно здравствено осигурање. Томе су допринеле мере афирмативне акције у *Закону о здравственом осигурању* којима је филијалама Фонда обавезног здравственог осигурања омогућено да ово право одобравају лицима ромске националности која немају лична документа и на основу изјаве два сведока.

Постигнути резултати у вези са делимичним унапређењем здравља Рома и Ромкиња и доступности здравствене заштите и здравственог осигурања се поклапају са увођењем у рад здравствених медијаторки, од 01. јануара 2009. Рад здравствених медијаторки у вези са здравственим просвећивањем Рома и Ромкиња је најуспешнија мера у јавним политикама предузетим након усвајања Стратегије за унапређивање положаја Рома 2009 – 2015. године. У Ваљеву ради једна здравствена медијаторка.

Проблеми у вези са остваривањем права Рома и Ромкиња на заштиту здравља последица су деловања више узрока, али највише тога што Роми и Ромкиње не користе расположиве механизме којима би тражили заштиту својих права – не подносе притужбе заштитницима права пацијената, Поверенику за заштиту равноправности, Заштитнику грађана, не покрећу поступке пред судовима. Разлози за ово су недовољна знања Рома и Ромкиња о надлежностима ових органа, њиховом недовољном присутношћу у ромским насељима, док је највећа препрека неповерење Рома и Ромкиња да ће их систем заштитити од дискриминације и других препрека у приступу правима.

---

³ Исти извор.

Текстбокс 1: Приоритети здравствене заштите Рома и Ромкиња у Ваљеву

- Већа доступност здравствене заштите Ромима и Ромкињама
- Виши ниво квалитета здравствене заштите ромског становништва
- Виши здравствено-хигијенски ниво квалитета окружења у ромским насељима

пецифични циљ 1.: У периоду 2019-2023. година, побољшати доступност здравствене заштите за Роме и Ромкиње.	Исходни резултат 1: До краја 2023. године, за најмање 30% повећана доступност здравствене заштите за Роме и Ромкиње у Ваљеву.
Индикатори:	Средства верификације:
До краја 2023. године	Евиденције здравствене медијаторке, Евиденија Дома здравља (упућивање на специјалистичке прегледе) и Опште болнице (коришћење специјалистичких здравствених услуга)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Најмање 50% становника ромских насеља је едуковано о праву на здравствену заштиту и о начинима остваривања тог права, на свим нивоима (примарни, секундарни и терцијарни ниво здравствене заштите) 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ За најмање 20% Рома и Ромкиња – становника ромских насеља је учествовало у радионицама о превенцији здравља деце и одраслих 	

<i>Мера 1.1.: Едукација Рома и Ромкиња о праву на здравствену заштиту и о начину његовог остваривања.</i>						
Активности	Врем. оквир	Очекивани резултат активности	Индикатор резултата	Средства верификације	Носилац активности	Извор финансирања
1.1.1. Реализовање едукативних радионица у ромским насељима	4. квартал 2019. и 1. и 2. квартал 2020., 2021., 2022. и 2023.	Реализовано најмање 10 едукативних радионица	Број реализованих радионица, Број и структура учесника/ца (пол, старост, образовање)	Извештаји о одржаним радионицама	Здравствене медијаторка у сарадњи са патронажном службом и НВО које се баве Ромима	
1.1.2. Припрема информативног летка о праву Рома и Ромкиња на здравствену заштиту на свим нивоима и о начинима остваривања права	4. квартал 2019. (иновирање садржаја у 4. кварталу 2020., 2021. и 2022.)	Припремљен информативни летак који садржи све релевантне информације о остваривању права на здравствену заштиту	Број и врста информација обухваћених летком	Информативни летак	Градска управа – Одељење за друштвене делатности у сарадњи са Домом здравља	

1.1.3. Дистрибуција информативног летка у ромским насељима о праву и начинима остваривања здравствене заштите на свим нивоима	1. и 2. квартал 2020. и на даље, у складу са процењеним потребама на терену	Свака породица у сваком ромском насељу је добила информативни летак	Број дистрибуираних информативних летака	Евиденција о дистрибуирању летака	Здравствена медијаторка, педагошки асистенти, волонтери ромских НВО и других НВО које се баве проблемима Рома	
---	---	---	--	-----------------------------------	---	--

Специфични циљ 2.: У периоду 2019-2023. година, унапредити квалитет здравствене заштите ромског становништва.	Исходни резултат 1: До краја 2023. године, за најмање 20% повећан број Рома и Ромкиња који користе примарну здравствену заштиту
Индикатори:	Средства верификације:
До краја 2023. године	Евиденција о раду патронажних сестара; Евиденција здравствене медијаторке о одржаним радионицама из области здравственог просвећивања Извештаји о одржаним семинарима за медицинске раднике
<ul style="list-style-type: none"> ▪ За најмање 20% повећан обим услуга патронажних сестара у ромским насељима 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ За најмање 20% повећан број радионица у ромским насељима из области здравственог просвећивања 	

Мера 2.1.: Интензивирање рада патронажних сестара у ромским насељима						
Активности	Врем. оквир	Очекивани резултат активности	Индикатор резултата	Средства верификације	Носилац активности	Извор финансирања
2.1.1. Укључивање патронажних сестара у 50% радионица у ромским насељима из области здравственог просвећивања (превентивни рад)	4. квартал 2019. – 2023.	Побољшана знања становника ромских насеља о значају бриге за сопствено здравље	Број учесника радионица који су показали спремност да оду на различите здравствене прегледе	Евиденција патронажних сестара и здравствене медијаторке	Патронажне сестре и здравствена медијаторка	
2.1.2. Пружање здравствених услуга патронажних сестара (куративни рад)	2019-2023	Повећан обим и врста пружених здравствених услуга патронажних сестара у ромским насељима	Број и врста пружених здравствених услуга патронажних сестара у ромским насељима	Евиденција патронажних сестара	Патронажне сестре	

Мера 2.2.: Спровођење програма за унапређење здравља Рома						
Активности	Врем. оквир	Очекивани резултат активности	Индикатор резултата	Средства верификације	Носилац активности	Извор финансирања
<p>2.2.1. Израда и спровођење пројеката (програма) за унапређење здравља Рома (приоритети: Обухват обавезном имунизацијом, побољшање репродуктивног здравља, превенција хроничних незаразних обољења - организовање „медицинских села“ у ромским насељима - превентив. прегледи од стране различитих лекара-специјалиста, специфичности здрав. заштите Рома-сакупљача секундарних сировина и др.)</p>	2019-2023	Унапређена здравствена култура и здравствено стање ромске популације	Број и врста спроведених пројеката	Извештаји о спроведеним пројектима	Локална самоуправа у сарадњи/партнерству са ромским НВО и другим НВО које се баве питањима Рома	Донаторска средства
<p>2.2.2. Израда и спровођење програма и пројеката здравствене заштите ромске деце предшколског узраста (приоритети: здравствено просвећивање будућих мајки и мајки мале деце – нега новорођенчета, детета до три године, имунизација и стоматолошка заштита итд.)</p>						

<i>Мера 2.3.: Организовање програма (радионица, презентација) ради упознавања медицинских радника са културом и специфичним проблемима ромске популације у циљу смањења могућности дискриминације у здравственим установама</i>						
Активности	Врем. оквир	Очекивани резултат активности	Индикатор резултата	Средства верификације	Носилац активности	Извор финансирања
2.3.1. Реализовање радионица са медицинским радницима о култури и специфичним проблемима ромске популације (по две радионице годишње)	2020-2023	Медицински радници боље упознати са културом, традицијом и специфичним проблемима ромске популације	Број и структура медицинских радника -учесника радионица	Извештаји о одржаним радионицама	Дом здравља, здравствена медијаторка и ромске НВО и друге НВО које се баве проблемима Рома	
2.3.2. Организовање презентација за медицинске раднике резултата рада здравствене медијаторке и патронажне службе у ромским насељима, на годишњем нивоу		Медицински радници боље упознати са здравственим потребама Рома и оствареним резултатима у здравственом раду са њима у насељима	Број и структура задржавствених радника – учесника презентација	Извештаји о одржаним презентацијама	Здравствена медијаторка, патронажна служба (особље које посећује ромска насеља)	

Специфични циљ 3.: У периоду 2019-2023. година, унапредити здравствено-хигијенски квалитет животног окружења у ромској заједници/насељима.	Исходни резултат 1: До краја 2023. године, у најмање 35% ромских насеља унапређен здравствено-хигијенски квалитет животног окружења.
Индикатори:	Средства верификације:
До краја 2023. године	Документација и евиденција Завода за јавно здравље Ваљево, Евиденција здравствене медијаторке
<ul style="list-style-type: none"> ▪ У 30% ромских насеља унапређени хигијенско-епидемиолошки услови ▪ У просеку 50% домаћинстава у сваком ромском насељу обухваћено едукацијом о значају хигијене у домаћинству за задржавље 	

<i>Мера 3.1.: Анализа хигијенско-епидемиолошких услова у ромским насељима</i>						
Активности	Врем. оквир	Очекивани резултат активности	Индикатор резултата	Средства верификације	Носилац активности	Извор финансирања
3.1.1. Реализовање анализе хигијенско-епидемиолошких услова у ромским насељима	2020.	Сprovedена анализа и донете препоруке	Број препорука за унапређење хигијенско-епидемиолошких услова	Текст (документ) анализе	Завод за јавно здравље Ваљево	

3.1.2. Спровођење препорука за унапређење хигијенско-епидемиолошких услова у ромским насељима	2021 - 2023	Остварене анализе	Број и врста спроведених препорука на годишњем нивоу и укупно	Извештаји о реализованим препорукама	Градска управа, Завод за јавно здравље, ромске НВО и НВО које раде са Ромима (кроз евентуалне пројекте)	
---	-------------	-------------------	---	--------------------------------------	---	--

<i>Мера 3.2.: Едукација ромског становништа о значају хигијене у домаћинству за здравље</i>						
Активности	Врем. оквир	Очекивани резултат активности	Индикатор резултата	Средства верификације	Носилац активности	Извор финансирања
3.2.1. Одржавање радионица са становништвом у насељима о хигијени у домаћинству (две годишње)	2020-2023	Одржане планиране радионице	Број и структура учесника радионица; Ниво задовољства учесника радионица	Извештаји о одржаним радионицама	Здравствена медијаторка, педагошки асистенти, ромске НВО и НВО које раде са Ромима	
3.2.2. Припрема и подела летака са основним саветима за одржавање хигијене у домаћинству, становницима ромских насеља	2020-2023	Припремљени и подељени леци	Број домаћинстава у ромским насељима која су добила летак	Извештаји о активности	Припрема: Завод за јавно здравље, Дом здравља, Градска управа; Подела: здравствена медијаторка, педагошки асистенти	